

FORT GANSEVOORT

כלכליסט

Calcalist

Reut Barnea, September 12, 2018

"בעבודה היומיומית שלי אני לא צריכה אישור של אף אחד, אבל לאייר לטקסט קיים זה מאתגר, כי למי שכתב אותו יש בדרך כלל דמיון משלו", אומרת האמנית זויה צ'רקסקי, אשר בימים אלה רואה אור הספר "שירים לילדות נבונות" של מאיר ויזלטיר, שאותו איירה, בהוצאת אחוזת בית. "כשהכותב אומר לי שזה צריך להיות אחרת בא לי להגיד 'תצייר לבד', אבל איכשהו תמיד הגרסה החדשה טובה יותר מהקודמת, אז כנראה יש בזה משהו".

ספרו של ויזלטיר הוא השני שאיירה, לאחר "מתי כבר החתול שלנו יאהב אותנו?" של גליה עוז שיצא לפני כשנה. "אני מאוד מעריכה אותו וזה מאוד החמיא לי. אהבתי את השירים מההתחלה — אלה שירים מתקופות שונות, שירים שהם סיפורי אגדה, כאלה שהם ג'יבריש מוחלט ויש גם שיר על ילד שיש לו הרבה ראשים ורגליים".

איורים מתוך שירים לילדות נבונות

צ'רקסקי (42) היא אחת האמניות המובילות בסצנת האמנות המקומית. היא נולדה וגדלה בקייב, אוקראינה, ומצוירת מאז שהיא זוכרת את עצמה. כבר בקייב היא למדה בבית הספר המוביל לאמנות, וכשעלתה לארץ בגיל 14 נשלחה ישירות לתלמה ילין. בהמשך למדה במדרשה לאמנות בבית ברל ומתחילת שנות האלפיים היא כבר מציגה. כבר בתחילת דרכה, הודות להרבה פרות קדושות שהעזה לשחוט בעבודותיה (חפצי יודאיקה עם סממנים אנטישמיים, קורבנות משרדים ממשלתיים וגם ביקורת על עולם האמנות וצרכני האמנות עצמם), היא סומנה כילדה הבועטת של עולם האמנות הישראלי, זו שהיצירה שלה כמעט תמיד חתרנית. בשנים האחרונות, אחרי ששבה ארצה מברלין, עבדה במסגרת קבוצה של אמניות יוצאות ברית המועצות בשם "הברביזון החדש", מתמקדת צ'רקסקי בנושאים כמו זהות, מקומיות, שייכות, הגירה וגזענות. גם העובדה שנישאה למהגר ניגרי חיזקה את העיסוק שלה בנושאים הללו. בימים אלה מוצגת במוזיאון ישראל התערוכה הגדולה והמדוברת ביותר שלה עד כה, "פראבדה", העוסקת בקהילת הישראלים יוצאי ברית המועצות — מזיכרונות הילדות שלה שם ועד החברה שמייצגת אותם פה.

FORT GANSEVOORT

"חשוב לי שיזהו באיורים את ישראל"

אותם נושאים של מקומיות, זהות ושייכות באים לידי ביטוי גם באיורים ל"שירים לילדות נבונות". אפשר לזהות בהם בין השאר רחובות ישראליים טיפוסיים, שיכוני רכבת ומטעים של קיבוץ. "האיורים עוסקים באקטואליה פחות מהעבודה היומיומית שלי", היא אומרת, "אבל העניין המקומי חשוב לי מאוד, שיבינו שזה קורה בארץ ולא באיזו עיר מופשטת".

יצירת הוויזואליה הישראלית הזאת היא במכוון?

"יש בזה משהו אינטואיטיבי, טבעי. אבל אני חושבת שהוויזואליה הישראלית נטתה במהלך השנים להכחיש את המראות של השיכונים למשל, ודווקא יש בזה משהו יפה וקסום, זה הלוק של ישראל הקלאסית. זה דומה לעובדה שכשגרתי בברית המועצות כולם אמרו על הבנייה של אחרי המהפכה שהיא מכוערת, והיום כולם מתלהבים מהברוטליזם. גם כשאני הגעתי לפה הסתכלתי סביב ואמרתי 'מה זה?', אבל היום המרחק והזמן גורמים לזה להיות יפה בעיניי".

זויה צ'רקסקי, צילום: תומי הרפז

גם בספרי הילדים את מנסה להעביר ביקורת?

"אין לי כוונה לעשות פרובוקציות לילדים. אני פשוט רוצה שזה ייצא יפה".

את מרגישה שמאירים עדיין נתפסים כנחותים בעיני אמנים פלסטיים?

"זה מצוץ מהאצבע. יש אולי איזה סטריאוטיפ כזה, אבל אני חושבת שזה טבעי מאוד שאמן יאייר. אולי מבחינת היחסים הקפיטליסטיים זה נחשב נחות, העיסוק בכמה משלמים, אבל ממש לא מבחינת העבודה עצמה. תמיד היה לי רצון לעשות משהו זמין ונגיש. בברית המועצות רוב הציירים איירו כעבודה או שאירו באופן חופשי לטקסטים שונים. לפעמים אני מקבלת על זה ביקורת, אומרים לי שאני מתפזרת ליותר מדי כיוונים. אבל אני לא מבינה למה אסור לי".

בימים אלה עובדת צ'רקסקי על תערוכה בגלריה רוזנפלד

שתיפתח בתחילת אוקטובר, ותציג עבודות קטנות על נייר, רובן עוסקות בזיכרונות ילדותה בברית המועצות, שיאוגדו גם לספר בהוצאה עצמית. כמו כן, היא מאירת ספרים נוספים שעתידיים לצאת לאור. "זה אמנם לא מכניס הרבה כסף, אבל בדרך הזאת אני יכולה להגיע לכל בית".